

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री ओम प्रकाश मिश्र
माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल
फैसला

०७०-CR-०७४८

मुद्दाः कर्तव्य ज्यान ।

मिना गुरुङको जाहेरीले नेपाल सरकार-----१

पुनरावेदक
वादी

विरुद्ध

धादिङ जिल्ला, फुलखर्क गाउँ विकास समिति वडा नं. १ बस्ने लालमाया गुरुङ-१

प्रत्यर्थी
प्रतिवादी

०७०-CR-१२३१

धादिङ जिल्ला, फुलखर्क गाउँ विकास समिति वडा नं. १ को हाल कारागार
कार्यालय जगन्नाथदेवल काठमाडौं अन्तर्गत महिला बन्दीगृहमा थुनामा रहेकी
साइलीमाया गुरुङ-----१

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

मिना गुरुङको जाहेरीले नेपाल सरकार -----१

प्रत्यर्थी
वादी

सुरु तहमा फैसला गर्ने :- माननीय जिल्ला न्यायाधीश श्री सहदेवप्रसाद वास्तोला
धादिङ जिल्ला अदालत ।

फैसला मिति :- २०६८।८।२१

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने :- माननीय न्यायाधीश श्री टंकबहादुर मोक्तान
माननीय न्यायाधीश श्री रामचन्द्र यादव
पुनरावेदन अदालत, पाटन ।

फैसला मिति :- २०६९।१२।२५

पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९।१२।२५ को फैसला उपर यस अदालतमा न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९(१) बमोजिम दायर हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य र निर्णय यसप्रकार छः-

१. मिति २०६८।१।१२ गते बिहान लालबहादुरको छोरा बुहारी साईलीमायाँ गुरुडले आफ्नै घरको भूईँतलामा लालबहादुर मृत अवस्थामा झुन्डिरहेको अवस्थामा हल्लाखल्ला गरी झुण्डिएको पटुकाको गाँठो फूँकाली हेर्दा मरीसकेको अवस्था रहेछ । मृतक लालबहादुरलाई कर्तव्य गरी मार्ने मानिसको पहिचान हुन आएमा पछि छुट्टै जाहेरी दिनेछु भन्ने समेत व्यहोराको जाहेरी दरखास्त ।
२. धादिङ्ग जिल्ला, फूलखर्क १ स्थित पूर्वमा लेसबहादुर गुरुडको बारी, पश्चिममा कृष्णबहादुर गुरुडको घर, उत्तरमा बीमाकुमारी गुरुडको बारी, दक्षिणमा मृतकको बारी यति चार किल्लाभिन्न रहेका लालबहादुर गुरुडको घरको भूईँतलामा मृतक लालबहादुर गुरुडको लास रहेको, मृतकको बायाँ खुट्टामा ५ वटा चोट रहेको त्यसबाट रगत बगी सुकेको, दायाँ नली खुट्टामा सानो चोट रही रगत बगी सुकेको, घाँटीमा नील डाम देखिएको मलद्वारबाट दिशा निस्किएको, लिङ्गबाट तरल पदार्थ निस्किएको भन्ने समेत व्यहोराको घटनास्थल तथा लास प्रकृति मुचुल्का ।
३. मिति २०६८।१।१२ गते बिहान ३:०० बजेतिर मेरो बुबा लालबहादुर गुरुडलाई साईलीमायाँ गुरुड र लालमायाँ गुरुडले कर्तव्य गरी मारेको हुँदा कारवाही गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको जाहेरी दरखास्त ।
४. **Cause of death is resolved for time being awaiting results from forensic laboratory** भन्ने समेत व्यहोराको शव परीक्षण प्रतिवेदन ।
५. मेरो श्रीमान् रोजगारीको लागि विदेश जानु भएको छ । घरमा मेरो ससुरा लालबहादुर गुरुड, कान्छा ससुरा देवबहादुर गुरुड बसी आएका छौं । मेरो ससुरा लालबहादुर गुरुडले मलाई नाठा खेलाएको भनी मेरो कोठा चेक गर्ने, गाउँका मानिसहरु ल्याएर कोठा चेक जाँच गर्न लगाउने, मेरो श्रीमन्लाई विदेशमा तेरो श्रीमतीले यहाँ गाउँमा नाठा खेलाएर बस्छ भन्ने जस्ता कुरा गरी फोन गर्ने गरेपछि मृतकले म माथि लगाएको आरोप र निजको व्यवहार सहन नसकेपछि यसलाई अब मारी दिन्छु भनी मनमा सोची ११ गते राति मृतक सुतेको ठाउँमा गई ए बाजे, यहाँ आऊ तिमिलाई मारी दिन्छु भनी मलाई नाठा खेलाएको आरोप लाउँछ, तिमि नै मेरो नाठा बन भनी हातमा समाएर

चोटामा लिएर जाँदै गर्दा भन्याडको सिडीमा पुगेपछि चोटामा जान्न भनेपछि निज भन्याडमा बसेपछि मैले निजको लिङ्गमा समाएर बटारी दिएपछि ऐया भनी लल्याकलुलुक भए, निजको घाँटीमा दवाई निजको शरीर शिथिल भएपछि निजले बाँध्ने गरेको सेतो खालको पटुकाले निजको घाँटीमा बाँधी पटुकाको अर्को छेउ छानामा राखेको काठको बलोमा बाँधी दिएर म आएर कोठामा सुतेको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी साईलीमायाँ गुरुडले अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको बयान ।

६. मेरि छोरी साईलीमायाँ गुरुडलाई मेरो सम्धी मृतक लालबहादुर गुरुडले शंकाको दृष्टिले हेर्ने र गाली गर्दै आएको देखेपछि लालबहादुर गुरुडले छोरीमाथि गरेको व्यवहार देखेपछि मलाई साह्रै रीस उठ्यो, झगडा भयो । साईलीमायाँलाई नाठा राखेको भन्ने आरोप लाउँछ भने अब मारी दिनु भनी भनेको हो । ११ गते बिहान पनि झगडा भएपछि मैले मृतकको छोरा तथा मेरो ज्वाइँलाई फोन गरी तिमी घर आउने भए आऊ, नत्र तिम्रो बुबाको मुख हेर्न पाउँदैनौ भनी भनेको हो । साईलीमायाँले मेरो ससुराको लिङ्ग बटारी, घाँटी दवाई मारी झुण्ड्याएको भन्ने कुरा सुनी थाहा पाएको हो भन्ने समेत व्यहोराको लालमाया गुरुडले अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको बयान ।
७. मृतक लालबहादुर गुरुड र साईलीमायाँ गुरुडबीच बारम्बार झगडा हुने गरेको र ७ गते पनि झगडाको विषयमा म समेतले पञ्चायत गरेको र १२ गते बिहान लालबहादुर गुरुड झुण्डिएको देखिनुले मृतकको मृत्यु लालमायाँ र साईलीमायाँको कर्तव्यबाट भएकोमा मलाई पूर्ण विश्वास छ भन्ने समेत व्यहोराको लालबहादुर गुरुड समेतले गरेको कागज ।
८. मिति २०६८।१।११ गतेका दिन बिहान मृतक लालबहादुर गुरुड, साईलीमायाँ गुरुड र लालमायाँ गुरुडबीच झै-झगडा हुँदा बुहारीले मृतकलाई तँलाई आज नमारी छाडिदिन नमारे आफ्नै दाजुसँग विवाह गरी जान्छु भनी कसम खाएको, श्रीमानसँग घरमा आउने भए आइज नत्र तेरो बुबाको मुख हेर्न पाउँदैनस् भनी फोनमा कुरा गरेको भन्ने सुनेको हुँ । मृतकलाई निजकै सम्धिनी लालमायाँ गुरुडले ११ गते बिहान झगडा हुँदा तँलाई काट्छु, मार्छु, रगतको टीका लगाउँछु भनी भनेको कुरा सुनी थाहा पाएको हुँ । मृतकको लास प्रकृति हेर्दा कसैले कर्तव्य गरी मारेको देखिनुसम्मको कारणबाट मृतकलाई साईलीमायाँ गुरुडले कर्तव्य गरी मारेको पूर्ण विश्वास छ भन्ने समेत व्यहोराको जीतबहादुर गुरुडको कागज ।
९. मृतक लालबहादुर गुरुड मेरो दाइ हो । म मृतकसँग बस्दै आएको छु । मृतक लालबहादुरसँग साईलीमायाँ गुरुड र लालमाया गुरुडबीच पटकपटक झगडा हुने गरेको

थियो । मृतकलाई साईलीमायाँ र लालमायाले तँलाई नमारी छाड्दैनौं भन्ने गर्दथे । मिति २०६८।१।११ गते राति म गाउँमा गई सानुमायाको घरमा झाँकी बसेको ठाउँमा रातभरी बसी बिहान अ.३:३० बजेतिर घरमा आएर सुतेको हो । घरमा बत्ती थिएन । मैले दाइलाई देखिन बिहान अन्दाजी ६:०० बजेतिर सार्की गुरुडले उठ्नुस्, माइला बा झुण्डिएर मृत अवस्थामा छ हेर्नुस् भनेपछि म उठेर हेर्दा घाँटीमा पटुकाको पासो लगाई झुण्डिएको अवस्थामा देखेको हुँ । घटना हुँदा घरमा साईलीमायाँ र मृतक दुईजना मात्र हुनु, झगडा हुँदा तँलाई काट्छु, माछु भन्ने जस्ता कुराहरुबाट निज साईलीमायाँ गुरुड र निजको आमा लालमायाँ गुरुड समेत मिली कर्तव्य गरी मारेको विश्वास लाग्छ भन्ने समेत व्यहोराको देवबहादुर गुरुडको कागज ।

१०. मिति २०६८।१।११ गते बिहान मृतक र बुहारीबीच झगडा भएको कुरा समेत सुनी थाहा पाएको हुँ । लालबहादुर गुरुडलाई साईलीमायाँ गुरुड र लालमाया गुरुड समेत मिली कर्तव्य गरी मारेकोमा मलाई पूर्ण विश्वास छ भन्ने व्यहोराको बीमाकुमारी गुरुड समेतले गरेको कागज ।
११. मिसिल संलग्न प्रमाणको आधारमा प्रतिवादीहरु साईलीमायाँ गुरुड र लालमायाँ गुरुडले मृतक लालबहादुर गुरुडलाई कर्तव्य गरी मारेको पुष्टि भएकोले प्रतिवादी साईलीमायाँ गुरुडलाई ज्यानसम्बन्धीको १३(३) नं. बमोजिम सजाय र प्रतिवादी लालमायाँ गुरुडलाई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १७(३) बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको अभियोग मागदावी ।
१२. ससुरा लालबहादुरले मलाई बारम्बार नाठा खेलाउँछस् भनी आरोप लगाउँदै आउनुभएको थियो । मिति २०६८।१।५ गते ससुराले मेरी आमासँग तपाईंकी छोरीले नाठा राख्छ भनी कुरा लगाउनुभएछ । आमाले मलाई तैले को नाठा राखेको भनेर सोध्नुभयो । मैले खोई, को राखेको छ भनेर कोठा देखाई दिएँ । त्यस दिन हामी सबैजना सुत्थौं । भोलिपल्ट बेलुका पनि ससुराले मलाई ढोका ढक्ढक्याउन आयो । मैले के खोजेकोभन्दा तैले नाठा राखेको छ भनी आरोप लगाए, कोठा खोली देखाई दिएँ । त्यसपछि गए । भोलिपल्ट ७ गते मैले मेरो बेइज्जती भयो भन्ने लागी गाउँ समाज बोलाएँ । गाउँसमाजले ससुरालाई बुहारीले नाठा राखेको देखेको भए केटालाई समाउनुपर्छ नत्र भने त्यसै आरोप लगाउनु हुँदैन । मिली बस्नुपर्छ नत्र भने आरोप त्यसै लगाउनु हुँदैन भन्ने सल्लाह दिए । त्यसको भोलिपल्ट राति ससुराले फेरि गाउँको कुलबहादुरलाई बुहारीले कोठामा नाठा राखेकी छ हेर भनी पठाएछ । मेरो कोठा आएर कुलबहादुरले हेरि रक्सी छ भने, मैले रक्सी छैन भनें र निज गए । फेरि

भोलिपल्ट ९ गते बेलुका पनि गाउँकै मेरो भाइ र नाति पर्ने केटाहरुलाई पठाएछन्, मेरो कोठामा आएर खाटमुनी समेत हेरी गए । १० गते बिहान मलाई ज्यादै असह्य भयो र ससुरालाई तपाईंले मलाई सधैं नाठाको दोष लगाउने तपाईंलाई मारी दिन्छु भनें । उनले केही पनि भनेनन् । त्यसदिन मलाई ससुराले लगाएको आरोपको पीर चिन्ता लागिरह्यो र मारी दिन्छु भन्ने सोचें । के कसरी मार्ने भन्ने सोचें । बेलुकी मेरो पतिलाई फोन गरेर तपाईंको बुबाले मलाई सधैं नाठाको दोष लगाउँछन्, म त मारी दिन्छु भनें । उहाँले जेसुकै गर भन्नुभयो । ससुराले पनि मेरो श्रीमानसँग कुराकानी गरी फोन राखी दिनुभयो । त्यसपछि रातको १०:०० बजेतिर ससुरालाई मारी दिन्छु भन्ने लागी माथि चोटामा ल्याएर मार्छु भनेर ससुरालाई बोलाउन गएँ । समातेर तानेर तिमीलाई मारी दिन्छु भन्दै समाउँदै माथि लान खोजे, भन्याडमा पुगेर म जान्न भने । त्यसैबखत मैले बुढाको लिङ्ग समातेर निमोठी दिएँ । बुढा लल्याकलुलुक भए । त्यसपछि मैले बुढाको घाँटीमा समाती दवाई दिएँ । बुढा बसीरहे । घाँटीमा समाउँदा प्रतिकार गर्न खोजेका थिए । त्यसपछि बुढा शिथिल भए । त्यसपछि मैले ससुराले लगाउने गरेको पटुका ल्याई घाँटीमा बाँधी घरको माथि बलोमा झुण्ड्याई दिएँ । त्यसपछि सुत्न गएँ । भोलिपल्ट बिहान म माइत गएर आमा लालमायाँलाई आमा बुढा ससुरा भन्याडमा बसेको रहेछ भनें । आमाले मेरो जेठाजु पर्ने एकजना र डण्डु बुढालाई बोलाएर आमा मेरो घरमा जानुभन्यो । त्यहाँ जाँदा आमा र अरु २ जनाले हेर्दा झुण्डिएको पनि होइन मरीसकेको रहेछ भने । गाउँलेहरुले मैले मारेको हो भनी सोधे । मैले होइन मारेको भनें । गाउँलेहरुले लास र हामी २ जनालाई धादिङ्गमा ल्याएको हो । मैले ससुराको रीस खप्न नसकी लिङ्ग निमोठी, घाँटी थिची हत्या गरी दिएको हो भन्ने समेत प्रतिवादी साईलीमायाँ गुरुडले शुरु अदालतमा गरेको बयान ।

१३. मिति २०६८।१।५ गते बेलुकी सम्धी मेरो घरमा आई तपाईंको छोरीले नाठा राखेको छ भन्नुभयो । नाठा भए नाठालाई समाउनुपर्छ, मलाई के भन्न आएको भनेर छोरीको घरमा गई छोरीलाई बोलाउँदा छोरी तिमीले नाठा राखेको भन्छ के हो भनें । छोरीले होइन, दोष मात्र लगाएको भनिन् । ६ गते राति करीब १२ बजेतिर सम्धी कराएको सुनेको थिएँ । ७ गते छोरीले समाज बोलाइछन् र मलाई सधैं नाठाको दोष लगाउँछ, अरु नाठाभन्दा ससुरालाई नै नाठा बनाउँछु भनी दिइछन् । समाजले मिलेर बस भनी गएछन् । समाजको अगाडि नै मलाई नाठाको दोष लगाउँछ, ससुरालाई मारी दिन्छु भनेको रहेछ । वैशाख १० गते ज्वाईलाई फोन गरी तपाईंको बुबा र छोरी सधैं झगडा

गरीरहन्छन्। तपाईं १५ दिनको बिदा लिएर जसरी भएपनि घर आउनुहोला । नत्र तपाईंले बुबाको मुख देखनसम्म पाउनुहुन्न भनी दिएको थिएँ । त्यसपछि मैले खाना खाई सुतेँ । भोलिपल्ट बिहान करीब ५:३० बजेतिर छोरी साईलीमायाँ मेरो घरमा आई आमा भनी बोलाई । ससुरा भन्याडमा झुण्डिएको छ भनी । मैले छोरीको जेठाजु नाताका नाम थाहा नभएको मान्छेलाई खबर गरी त्यहाँ पठाई दिएँ । म तत्कालै त्यहाँ गइन । सबै मान्छे जम्मा भएपछि गएको थिएँ । सम्धीको मृत्यु भैसकेको रहेछ । त्यसपछि गाउँलेहरुले आमा छोरीलाई नै लैजानुपर्छ भनेकोले धादिङ्ग बेशीमा आएको हो भन्ने समेत प्रतिवादी लालमाया गुरुङले शुरु अदालतमा गरेको बयान ।

१४. पछि प्रमाण बुझ्दै जाँदा ठहरे बमोजिम हुनेगरी हाललाई प्रतिवादी साईलीमायाँ गुरुङलाई पूर्णक्षका लागि थुनामा पठाईदिनू र अर्का प्रतिवादी लालमाया गुरुङबाट रु.३०,०००।- वा सो बराबरको जेथा जमानत दिए, लिई तारेखमा राखनू, दिन नसके सीधा खान पाउने गरी कानून बमोजिम थुनामा राख्न पठाईदिनू भन्ने समेत व्यहोराको थुनछेक आदेश ।

१५. प्रतिवादी लालमायाँले मेरो बुबा लालबहादुरलाई पटक-पटक काट्छु, मार्छु भनी धाकधम्की दिँदै आएकी, घटना भएको दिन मिति २०६८।१।११ गते बिहानदेखि यी प्रतिवादी दुवैजनाले गाउँसमाजको अगाडि काट्छु, च्वाट्ई काट्छु भनेको कुरा मलाई सुनाएका थिए । बिहान त्यस्तो गरेको प्रतिवादीहरुले सो दिन बेलुकी यिनै प्रतिवादीहरु दुवैजना मिली बुबाको हत्या गरेछन् । सो कुरा मैले २०६८।१।१२ गते बिहान थाहा पाएँ । म माइतीमा आउँदा घरभित्र पिताको लास देखें । म रुदै थिएँ । यी प्रतिवादी लालमायाँले मलाई तिम्रो बुबाले किन निहुँ खोजेको भनी भनिन् । त्यहाँ गाउँसमाज जम्माभेला भई सोधपूछ गर्दा आफैं झुण्डी मरेको भन्ने जवाफ दिए । गाउँसमाज सबैले पिता लालबहादुरको लास प्रकृति हेर्दा आफैं झुण्डी मरेको नभई यिनै प्रतिवादीहरुको कर्तव्यबाट मरेको निष्कर्ष निकाले । मेरो पितालाई यिनै प्रतिवादी दुवैजना मिली कर्तव्य गरी मारेकोमा मलाई पूर्ण बिश्वास छ । मेरो पिताको शरीरलाई प्रतिवादी साईलीमायाँले मात्र मारी झुण्ड्याउन नसक्ने हुँदा यिनै आमा छोरी मिली कर्तव्य गरेका हुन् भन्ने समेत व्यहोराको जाहेरवाली मीना गुरुङले शुरु अदालतमा गरेको बकपत्र ।

१६. निज प्रतिवादीहरु र मृतकका बीचमा घरमा पहिलादेखि झगडा भई रहन्थ्यो । मिति २०६७।२।१० गते प्रतिवादीहरुले मृतक लालबहादुर गुरुङलाई कुटपीट गरकोले लालबहादुरको नाक मुखबाट रगत निस्केको थियो । कारवाही गर्नुपर्छ भनी हामीहरुले

भन्दा मृतकले भइहाल्यो छोड्दे भनेकोले केही पनि कारवाही गरेन । त्यसभन्दा पछि पनि पटक-पटक झगडा भएको कुरा सुनेको थिएँ । मिति २०६८।१।११ गते म धादिङ्ग बेशी होटल व्यवसाय गरी बसेको थिएँ । मिति २०६८।१।१२ गते बिहान ६:०० बजेको समयमा गाउँबाट फोन गरी तेरो काकालाई यी प्रतिवादीहरुले मारे भनें, त्यतिबेला नै फोनमा नै लास नचलाऊ, म आएर हेर्छु भनी फोनबाट भनी त्यही दिन बेलुका ५:०० बजेको समयमा घरमा घटनास्थलमा पुगी लास हेर्दा घरभित्र सुताई राखेको देखें । पासो काट्दा मरीसकेको र मैले साईलीमायाँलाई सोझै मैले नै मिति २०६८।१।११ मा मृतकलाई माछु भनेको थिएँ । यस्तो भएछ, मलाई जहाँ लगेर थुनेपनि हुन्छ । म सहन्छु भनी साबित भएको र प्रतिवादी र निजकी आमाले मेरो भाइलाई फोन गरी १५ दिनभित्र घर आउने भए, आज नत्र तेरो बुबालाई माछु समेत भनेकाले प्रतिवादीहरुले नै कर्तव्य गरी मारेको हो भन्ने समेत व्यहोराको जाहेरवाला कृष्णबहादुर गुरुङले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र ।

१७. मृतक र बुहारी साईलीमायाँ तथा लालमायाँ बीचमा पटकपटक झगडा भइरहन्थ्यो । मिति २०६८।१।११ गते बिहान मृतक र प्रतिवादीको बीचमा झगडा भएको र मृतकलाई प्रतिवादीहरुले भरे माछु भनी भनेको कुरा म घरमा आउँदा गाउँले समेतले भनेको हुँदा सुनें । मिति २०६८।१।११ गते बेलुका झाँक्री राखेको घरमा हेर्न गएको थिएँ । दाजु मृतक लालबहादुर पनि झाँक्री राखेको घरमा हेर्न गएका थिए । बेलुका ८:०० बजेको समयमा घरमा गएको थिएँ, म रातभरी झाँक्री राखेको घरमा बसें । मिति २०६८।१।१२ गते बिहान ३:३० बजेको समयतिर घरमा गई आफ्नो ओछ्यानमा सुतेँ । बिहान ६:०० बजेतिर डुण्डु भन्ने र जेठा दाइको छोरा साथै आई कान्छा बा भनी बोलाए, माइला बाबु के भएको हो ? भन्याडतिर छ रे भनेपछि उठी हेर्दा माइला दाइ लालबहादुर भन्याडमा झुण्डिएको देखें । प्रतिवादीहरुले मिली मृतकलाई मारेको भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारको साक्षी देवबहादुर गुरुङले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र ।

१८. मिति २०६८।१।१२ गते बिहान ४:३० बजेको समयमा प्रतिवादी लालमाया गुरुङले म भएको ठाउँमा आई ए बाबु भनी बोलाई र माइला बाबु के भएको हो ? भन्याडतिर छ रे भनेपछि म मृतकको घर लालबहादुरकोमा म गएँ जाँदा मृतक लालबहादुर भन्याडको पीर्कामा टेकेको देखें । मैले मृतकको खुट्टामा छामेँ, चिसो रहेछ । लौ मरीसकेछ भनी हामी दुवैजना फर्कियौं । म चाहिँ मेरो बुबाको घरतिर गएँ । त्यतिबेला यी प्रतिवादी त्यहाँ थिएनन् । कसरी मृत्यु भएको हो, थाहा भएन भन्ने समेत

व्यहोराको वादी नेपाल सरकारको साक्षी सार्की गुरुङ ले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र ।

१९. लालमायाँ, साईलीमायाँ र मृतकबीच बेलाबेलामा झगडा परिरहेको थियो । त्यतिखेर यी लालबहादुरलाई हामी माछौँ र रगतको टीका लगाई सदरमुकाम जान्छौँ भनी गाउँमा प्रतिवादीहरूले भनीरहेको थियो । घरायसी रीस के थियो मलाई थाहा भएन । मिति २०६८।१।११ गते राति मृतकको भाइ देवबहादुर गाउँमा झाँक्री बसेको हेर्न गएको र घरमा मृतक र बुहारी मात्र भएकोमा राति कुन समयमा लालमायाँ आई प्रतिवादीहरू आमा छोरी मिली मृतकलाई कर्तव्य गरी मारी झुण्ड्याएको कुरा मिति २०६८।१।१२ गते बिहान ८:४५ बजेको समयमा थाहा पाई घटनास्थलमा जाँदा लास देखेको हो । प्रतिवादीहरूको कर्तव्यबाट मारेको हो भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारको साक्षी जीतबहादुर गुरुङले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र ।
२०. मिति २०६८।१।११ गते बिहान १०:०० बजेको समयमा मृतकको घरमा मृतक लालबहादुर र साईलीमायाँको बीचमा झगडा हुँदा म त्यहीँ थिएँ । झगडा हुँदा प्रतिवादी साईलीमायाँले मृतकलाई लाठाले हिराउन लागिन् । हिराउन नपाउँदै माथिल्लो घरको सुनबहादुरले लाठा समात्यो । त्यसपछि बुहारी साईलीमायाँले ससुरालाई तँलाई भरे नमारी छाडिदैन भनिन् । यसरी बुढा मान्छेलाई किन हिराउछस् भनी मैले भनें । त्यसैदिन बेलुका यी प्रतिवादी दुवैजनाले मृतकलाई मारेको हो । मृतकलाई आमा छोरी भएर मारेको हो भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारको साक्षी लालबहादुर गुरुङले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र ।
२१. मिति २०६८।१।११ गते प्रतिवादी र मृतकबीच झगडा भएको मैले सुनेको थिएँ । मिति २०६८।१।१२ गते बिहान ६:०० बजेको समयमा गाउँको केटा आएर मामा मामा भनी बोलाई लालबहादुर झुण्डिएको छ रे भनी मलाई भन्यो । म हेर्न जाँदा घाँटीमा पासो लगाई भूईँमा दुवै खुट्टाले टेकी रहेको देखें । लालबहादुरको सास छ कि बचाउन सकिन्छ कि भनी मैले पासो काटेको हो । पासो काटी हेर्दा लालबहादुरको मृत्यु भैसकेको रहेछ । लासले भूईँमा टेकेको देखेकाले मृतकको मृत्यु कर्तव्यबाट मृत्यु भएको अवस्था देखिएकोले प्रहरीलाई खबर गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारको साक्षी हुमबहादुर गुरुङले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र ।
२२. मिति २०६८।१।७ साईलीमायाँ मेरो घरमा आई ससुराले मलाई नाठो खेलाउँछ भनी गाली गन्यो साथै लालमायाले पनि मेरी छोरीलाई नाठो राखिस् भनी गाली गर्छ, त्यसलाई मार्नुपर्छ भनी मैले भनेको छैन । राम्रोसँग घर बस भनी भनेको हो भन्दा यी

प्रतिवादीहरूले लालबहादुरलाई मारुपर्छ, यस्तोलाई नमारी हुँदैन भनी प्रतिवादीहरूले भनेका थिए । तपाईंहरू झगडा नगर्नुस् भनी सम्झाई हामीहरू आ-आफ्नो घरमा गयौं । मिति २०६८।१।१२ गते म राति सुतीरहेको थिएँ । मेरी आमाले मामा हरायो रे उठ भनी भन्नुभयो । त्यसपछि मृतकको घर गई हेर्दा गाउँलेहरू हल्लागरी घरभित्र नपसी जम्मा भएका रहेछन् । त्यतिखेर हामी पुग्दा हुमबहादुरले बचाउन सकिन्छ कि भनी पासो काटी दिएका रहेछन् । मैले लास सुताई राखेको देखेको हो भन्ने समेत व्यहोराको वादीका साक्षी मानबहादुर गुरुङले शुरु अदालतमा गरेको बकपत्र ।

२३. प्रतिवादीहरू र मृतकबीच पहिले पनि झगडा हुने र प्रतिवादीहरूले काट्छु, मार्छु भन्ने गरेको सुनेको थिएँ । मिति २०६८।१।११ गते बिहान यी प्रतिवादी लालमायाँले सम्धी लालबहादुरलाई मारी रगतको टाँका लगाउँछु र प्रतिवादी साईलीमायाँले ससुरा लालबहादुरलाई आज दिनभरी र रातभरीमा नमारी छाडिदैन भनेको मैले सुनेको थिएँ । भोलिपल्ट बिहान ५ बजेको समयमा थाहा पाई हेर्न जाँदा घरको भूँतलाको भन्याडमा लालबहादुरको घूँडा खुम्चिएको, पैताला टेकेको, सेतो पटुकाले घाँटीमा बाँधेको र सो पटुका भन्याड माथि लगी बाँधेको अवस्थामा देखें । यो देखेर मलाई यो पक्कै पनि झुण्डिएर नभई मारेर झुण्ड्याएको जस्तो लाग्यो । साईलीमायाँलाई सोझा मैले मारेको हो, जहाँ लानुपर्छ लैजाऊ भनेको र प्रतिवादीले मृतकको छोरालाई फोन गरी तिम्रो बुबाको मुख हेर्ने भए १५ दिनभित्र छुट्टि लिएर घर आऊ भनेको समेतका पूर्व क्रियाकलापहरू समेतले र एकली महिलाले झुण्ड्याई मार्न सक्ने अवस्था नहुँदा यी दुवैजना प्रतिवादीले कर्तव्य गरी मारेका हुन् भन्ने समेत व्यहोराको वादीको साक्षी बीमाकुमारी गुरुङले शुरु अदालतमा गरेको बकपत्र ।

२४. बाहिरी शारीरिक लक्षणको आधारमा पोष्टमार्टम हुँदा झुण्डिएर मरेको भन्ने विश्वसनीय लक्षणहरू देखिँदा मलाई मृतक झुण्डिएर मरेको जस्तो लाग्छ । भीसेरा परीक्षणमा बीष सेवन गरेको नदेखिएको हुँदा झुण्डिएर मृत्यु भएको हुनसक्छ भन्ने मलाई लागेको छ । लासजाँच हुँदा सडेको कुहिएको भएको हुँदा यदि मृतकले बीष सेवन गरेको भएतापनि भीसेरा परीक्षण समयमा बर्षिको असर नदेखिएको हुन सक्छ भन्ने मलाई लाग्छ भन्ने समेत व्यहोराको डा.मोना दाहाल र डा. सन्तोष मानन्धरले शुरु अदालतमा गरेको बकपत्र ।

२५. प्रतिवादीले मौकामा र अदालतमा समेत गरेको साबिति बयान, शव परीक्षण प्रतिवेदन, विशेषज्ञको राय समेतबाट प्रतिवादी उपरको अभियोग पुष्टि भै प्रतिवादी साईलीमायाँ गुरुङलाई ज्यान सम्बन्धी महलको १३ (३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्म कैद हुने

ठहर्छ । प्रतिवादी लालमायाँ गुरुङलाई प्रमाणको अभावमा कसूरदार ठहराउन मिल्ने नदेखिँदा निजले सफाइ पाउने ठहर्छ । साईलीमायाँलाई मृतक ससुराले सधैं चरित्रहीन अर्थात् नाठा खेलाउने भनी आरोप लगाई झगडा भै समाजमा छलफल समेत भएको देखिन्छ । तर सो कुरालाई मृतकले समाजलाई चित्त बुझाउन नसकेपनि बराबर सोही कुरामा झगडा हुने कुरा देखिँदा महिला अर्थात् बुहारी, छोरा विदेश गएको अवस्थामा घरेलु हिंसा शारीरिक हिंसा मात्र नभई मानसिक उत्पीडन दिइरहेकोले महिलाको विरोधस्वरूप घटेको कर्तव्यले मृत्यु भएको अवस्थामा कानून बमोजिम सजाय गर्दा चर्को पर्ने हुँदा महिला माथि हुने घरेलु हिंसामा घटेको घटना हुँदा निज महिलाको उमेर २० वर्ष र एक छोरी समेत भएको तथ्यसमेतलाई हेर्दा सातवर्ष कैद गर्नु नै पर्याप्त हुने हुँदा १८८ नं.बमोजिम यो राय जाहेर गरेको छु भन्ने धादिङ्ग जिल्ला को फैसला ।

२६. विदेशमा रहेका मृतकका छोरालाई १५ दिनभित्र घरमा आउने भए, आइज नत्र तेरो बुबाको मुख देख्न पाउने छैनस् भनी प्रतिवादी लालमायाँ गुरुङले फोन गरेको हुँदा आमा छोरी मिली प्रतिवादीहरुले मृतकलाई मारेको भन्ने किटानी जाहेरीलाई प्रतिवादी लालमायाको मौकाको र अदालतमा आई गरेको बयान, मौकामा कागज गर्ने साकी गुरुङ समेतको भनाइबाट समर्थित भई मृतकलाई मार्न प्रतिवादी साईलीमायाँ गुरुङलाई मृतकलाई मार्न प्रेरित गरेको देखिएको अवस्थामा वारदातस्थलमा उपस्थित भएको नदेखिएको भनी उन्मुक्ति दिनेगरी भएको शुरु फैसला कानून र सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त समेतको विपरीत रही बदर भागी हुँदा सो हदसम्म शुरु फैसला बदर गरी प्रतिवादी लालमाया गुरुङलाई समेत अभियोगमागदावी बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन ।

२७. प्रतिवादी साईलीमायाँ गुरुङलाई सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय ठहर गरी फैसला भएकोमा निज प्रतिवादीको पुनरावेदन नपरी साधक जाँचको लागि पेश भएको ।

२८. पतिघरमा नभएको अवस्थामा मृतक(ससुरा) ले प्रतिवादी साईलीमायाँ तामाङ(बुहारी) लाई पटक-पटक चरित्र उपर नै झूठा लाञ्छना लगाउने गरेको, समाजमा छलफल गराउने जस्ता अनुचित कार्य गरी निज प्रतिवादीलाई मानसिक पीडा दिएको अर्थात् वारदातको कारण मृतक स्वयम् रहेको, मृतक उपर कुनै प्रकारको हातहतियार प्रयोग भएको भन्ने नदेखिएको र वारदातको अवस्था समेतलाई मध्यनजर राख्दा कानून बमोजिम सजाय गर्नु मनासिब हुने नदेखी मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिम व्यक्त गरेको जिल्ला न्यायाधीशको रायसमेत मनासिब नै देखिन आयो । यी प्रतिवादी साईलीमायाँ गुरुङलाई अभियोग दावी बमोजिम मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको १ र १३ नं. को कसूरमा ऐ

ज्यानसम्बन्धीको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने र प्रतिवादी लालमायाँ गुरुङलाई अभियोग दावीबाट सफाई दिने ठहर्‍याई गरेको शुरु धादिङ्ग जिल्ला अदालतको मिति २०६८।८।२१ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ भन्ने पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला ।

२९. प्रतिवादीहरु साईलीमाया गुरुङ र लालमाया गुरुङ समेतको मिलोमतोमा मृतकलाई मारेको हो भनी किटानी जाहेरी परेको छ । विदेशमा रहेका मृतकका छोरालाई १५ दिनभित्र घरमा नआए तेरो बुबाको मुख देख्न पाउने छैनस् भनी प्रतिवादी लालमायाँ गुरुङले फोन गरेको कुरा अधिकार प्राप्त अधिकारी तथा अदालतमा सावित्री भई वयान गरेकी छन । प्रतिवादीहरु आमा छोरी मिली मृतकलाई मारेको भन्ने किटानी जाहेरीलाई प्रतिवादी लालमायाको मौकाको र अदालतमा आई गरेको बयान, मौकामा कागज गर्ने सार्की गुरुङ समेतको भनाइबाट समर्थित भई मृतकलाई मार्न प्रतिवादी साईलीमायाँ गुरुङलाई प्रेरित गरेको देखिएको समेत हुँदा प्रतिवादी वारदातस्थलमा उपस्थित नभएपनी मृतकलाई मार्ने कार्यमा संलग्न रही कसुरमा मतियार हुन भन्ने स्पष्ट देखिई रहेको अवस्थामा वारदातस्थलमा उपस्थिति भएको नदेखिएको भनी प्रतिवादीलाई सफाई दिनेगरी पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला कानून र सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त समेतको विपरिीत रही बदर भागी हुँदा उल्लेखित फैसला बदर गरी प्रतिवादी लालमाया गुरुङलाई समेत अभियोग मागदावी बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारको यस अदालतमा पर्न आएको पुनरावेदन ।

३०. म महिलालाई मृतक ससुराले श्रीमान विदेश गएको अवस्थामा नै अनावश्यक रुपमा झुठ्ठा आरोप लगाई मेरो चरित्र माथि नै गम्भिर प्रश्न उठाई वारम्बर मानसिक रुपमा यातना दिएको अवस्थामा मैले आफुले उक्त मृतकको व्यवहार सहन नसकी आफुबाट उक्त वारदात भएको कुरा स्विकार गरी अदालत र अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष समेत घटनाको यथार्थ विवरण खोली वयान गरी अदालतलाई सहयोग गरेको अवस्था छ । वारदात हुनुपुर्व विदेशमा रहेका पतिलाई मृतक ससुराले लगाएको आरोपका सम्बन्धमा फोनबाट वताउदा समेत गैर जिम्मेवारी जवाफ दिएको र आफुले कसैबाट सहारा नपाएपछि म माथि मृतकले लगाएको आरोप सोचन सहन सक्ने क्षमताको कमजोरीका कारणबाट घटना घटन गएको हो । उल्लेखित अवस्थातर्फ न्यायकर्ताले विश्लेषण तथा विवेचना नै नगरी अभियोग दावी बमोजिम नै सजाय गरेको शुरु धादिङ्ग जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८।८।२१ मा भएको शुरु फैसलालाई साधक सदर गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६९।१२।२५ मा भएको फैसला समेत त्रुटीपूर्ण

हुँदा उक्त फैसला उल्टी गरी उचित न्याय दिलाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङको यस अदालतमा पर्न आएको पुनरावेदन ।

३१. नियमबमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक पेशी सूचिमा चढी निर्णयार्थ यस इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट उपस्थित विद्वान् उपन्यायधिवक्ता श्री चन्द्रकुमार पोखरेलले प्रतिवादी लालमाया गुरुङको मिलेमतोमा मृतकलाई मारेको हो भनि किटानी जाहेरी परेको छ । प्रतिवादी लालमाया गुरुङले मृतकका छोरालाई १५ दिन भित्र घरमा नआए बाबुको मुख हेर्न पाउँदैन भनि बाबुले फोन गरेको कुरा स्विकार गरी अदालतमा समेत बयान गरेकी छन् । प्रत्यर्थि प्रतिवादी वारदात स्थलमा नआए पनि मृतकलाई मार्ने कार्यमा संलग्न रहेको देखिरहेको अवस्थामा निजलाई अभियोगदाबीबाट सफाई दिने ठहर्‍याएको हदसम्म शुरु फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी प्रतिवादी लालमाया गुरुङलाई अभियोग दावीबमोजिम सजाय गरीपाउ भनि बहस प्रस्तुत गर्नु भयो । पुनरावेदक प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री रामप्रसाद ढुङ्गेलले मेरो पक्ष प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङले मृतकलाई कर्तव्य गरी मारेको कुरामा अधिकार प्राप्त अधिकारी तथा अदालत समक्ष साबिती भई बयान गरी अदालतलाई सहयोग गरेकी छन् । मृतक ससुराले लगाएको आरोपका सम्बन्धमा विदेशमा रहेका पतिलाई जानकारी गराउँदा गैर जिम्मेवार जबाफ दिएकाले आफूले कसैबाट सहारा नपाएपछि सोचन र सहन नसकी मृतकको हत्या गरेकी हुन् । अदालतलाई न्याय सम्पादनमा सहयोग गरेको हुँदा शुरु फैसलालाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला उल्टी गरी उचित न्याय इन्साफ गरी पाउ भनी गर्नु भएको बहस समेत सुनियो ।

३२. उल्लेखित बहस जिकिर, पुनरावेदन पत्र सहितको मिसिल संलग्न प्रमाण समेत अध्ययन गरी हेर्दा प्रतिवादीहरू साइलीमाया गुरुङ र लालमाया गुरुङले मृतक लालबहादुर गुरुङलाई कर्तव्य गरी मारेको पुष्टि भएकोले प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) बमोजिम सजाय र प्रतिवादी लालमाया गुरुङलाई सोही महलको १७(३) नं. बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको अभियोगमा प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वोच्च सहित जन्मकैद हुने र प्रतिवादी मध्येकी लालमाया गुरुङलाई अभियोग

मागदावीबाट सफाई पाउने शुरु जिल्ला अदालतको फैसला सदर हुने ठहर्याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको छ छैन ? वादी नेपाल सरकार तथा प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्छ सक्दैन ? सो सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

३३.निर्णयतर्फ विचार गर्दा मृतकको मृत्यु कर्तव्यबाट भएको हो होईन ? सो कर्तव्यमा यी प्रतिवादीको सँलग्नता छ छैन ? भन्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा Autopsy report मा There was slight greenish discolouration over right iliac fossa . Faecal discharge seen, ligature mark size 6cm x 0.5cm, dark brown colour high up the anterior part of neck भन्ने उल्लेख गर्दै मृत्युको कारणमा Case of death is resolved for time being awaiting results from forensic laboratory भनी उल्लेख भएकोमा केन्द्रिय प्रहरी विधिविज्ञान प्रयोगशालाबाट प्राप्त भिसेरा परीक्षण प्रतिवेदनमा विषादी नपाइएको भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको पाईयो । मृतक शव परीक्षण गर्ने डा. मीना दाहाल र डा. सन्तोष मानन्धरले मृतकको बाहिरी शारीरिक लक्षणको आधारमा पोस्टमार्टम हुँदा झुन्डिएर मृत्यु भएको हुन सक्छ भन्ने लागेको छ । झुन्डाउँदा हुने लक्षणहरू उक्त लाशमा देखिएको थियो भनी अदालत समक्ष बकपत्र गरेको पाइन्छ । मृतकको बाँयाखुट्टामा पाँचवटा चोट रहेको त्यसबाट रगत बगी सुकेको, दायाँ नली खुट्टामा साना चोट रही रगत निस्केको, मलद्वारमा दिसा निस्केको, लिङ्गमा तरल पदार्थ निस्केको, घाँटीमा नीलडाम देखिएको, दाँतले ओठ चापेको, घरको दोस्रो सिँँढीमा मृतक बसी तेस्रो सिँँढीमा टेकी घाँटीमा पटुका काटेको भन्ने घटनास्थल लासजाँच मुचुल्काबाट देखियो । पक्राउ परेका प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङले मेरा पति रोजगारीको लागि विदेश जानु भएको छ । मृतक ससुरा लालबहादुर गुरुङले मलाई बारम्बार नाठा खेलाएको भनी मेरो कोठा चेक गर्ने, गाउँका मानिस ल्याएर कोठा चेकजाँच गर्न लगाउने, मेरो श्रीमानलाई विदेशमा तेरो श्रीमतीले यहाँ गाउँमा नाठा खेलाएर बस्छ भन्ने जस्ता कुरा गरी फोन गर्ने गरेपछि मृतकले म माथी लगाएको आरोप र निजको व्यवहार सहन नसकेपछि अब मारी दिन्छु भनी सोची मिति २०६८।१।११ गते राती मृतक सुतेको ठाउँमा गई ए बाजे, यहाँ आउ तिमिनै मेरो नाठा बन भनी हातमा समाएर चोटामा लिएर जाँदै गर्दा भन्याडसिँँडीमा पुगेपछि चोटामा जान्न भनेपछि निज भर्थाडमा वसेपछि मैले निजको लिङ्गमा समाएर वटारी दिएपछि ऐया भनी लल्याकलुलुक

भए, निजको घाटीमा दवाई निजको शरिर सिथिल भएपछि निजले बाध्ने गरेको सेतो खालको पटुकाले निजको घाँटी बाँधी पटुकाको अर्को छेउ छानामा राखेको काठको बलोमा बाँधी दिएर म आएर कोठामा सुते, बिहान अन्दाजी ५ बजेतिर उठी आमा लालमाया गुरुङको घरमा गएर ससुराबुबा घरको भन्याडमा झुन्डिएर बसेको छ भनी आमालाई भनेपछि आमाले गाउँमा खबर गर भनी खबर गर्न गएको हो भनी आरोपित कसुरमा सावित रही मौका र अदालतमा समेत बयान गरेको देखिन्छ। यी प्रतिवादीले मौका तथा अदालतमा गरेको बयान, उल्लेखित घटनास्थल तथा लासजाँच मुचुल्का, शवपरिक्षण प्रतिवेदन, विशेषज्ञको वकपत्र समेतबाट समर्थित भएको देखिएकोले मृतकलाई प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङले लिङ्गमा समाएर वटारी निज मृतकको घाँटीमा दवाई निजले बाँध्ने गरेको सेतो खालको पटुकाले निजको घाँटी बाँधी पटुकाको अर्को छेउ छानामा राखेको काठको बलोमा बाँधी झुन्डाई कर्तव्य गरी मारेको पुष्टी हुन आयो ।

३४. अब यी प्रतिवादी साइलीमायालाई के कस्तो सजाय हुन उपयुक्त हुन्छ भन्ने सन्दर्भमा विचार गर्दा यी प्रतिवादीलाई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १ नं. एवं १३(३) नं. को कसुरमा सोही महलको १३(३) बमोजिम सर्वस्व सहित जन्मकैद हुने र मुलुकीय ऐन अदालती बन्दोवस्तको १८८ नं. बमोजिम ७ वर्ष कैद गर्ने राय व्यक्त गरी पुनरावेदन अदालतबाट फैसला भएको देखिन्छ । मैले वारदातका सम्बन्धमा कुनै कुरा नलुकाई अदालतलाई समेत न्यायसम्पादनमा सहयोग गरेकाले उचित न्याय इन्साफ गरीपाउँ भन्ने पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर देखिन्छ । मृतक ससुरा लालबहादुर गुरुङलाई आफुले कर्तव्य गरी मारेको तथ्यमा सावित रही मौका तथा अदालतमा बयान बयान गरी न्यायिक प्रकृत्यालाई सघाएको देखिन्छ । कसुरको प्रकृतिबाट कानुनले सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय पनि तोकेको छ । तर कसुरको प्रकृति, वारदात हुँदाको अवस्था, परिस्थिति आदि कुराको आधारमा कसुरदारलाई सजाय निर्धारण गरी कसुर र सजाय बीचमा तादम्यता हुनु र गरिनु पर्दछ । प्रस्तुत मुद्दामा पतिघरमा नभएको अवस्थामा मृतक (ससुरा) ले प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङ (बुहारी) लाई पटकपटक चरित्र उपर नै झुठ्ठा लाञ्छना लगाउने गरेको, समाजमा छलफल गराउने जस्ता एउटा महिलाको चरित्रलाई समाज समक्ष उजागार गर्ने गरेको प्रताडनाजन्य कार्यबाट यी

प्रतिवादीलाई मानसिक पिडा भै पिडक प्रति नकारात्मक भाव सृजना भएको र पिडक मृतक ससुराको उपरोक्त जरियावाट उक्त वारदात घटाउन उत्प्रेरित गरेको देखिन्छ । जोखिमी हतियार प्रयोग गरी विभत्स ढंगवाट प्रस्तुत वारदात भएको पनि देखिदैन । तसर्थ उपरोक्त अवस्था परिस्थितिलाई मध्यनजर राख्दा कानुन बमोजिम सजाय चर्को पर्ने देखिएकोले मुलुकी ऐन, अदालती वन्दोवस्तको १८८ नं बमोजिम यी प्रतिवादीलाई जम्मा कैद वर्ष ७ (सात) हुने गरी व्यक्त गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको राय सहितको फैसला मनासिब नै देखिन आयो ।

३५. अब प्रतिवादीमध्येकी लालमाया गुरुङलाई सफाई दिएको मिलेन भनी वादी नेपाल सरकारको तर्फवाट परेको पुनरावेदन जिकिरतर्फ विचार गर्दा प्रत्यर्थी प्रतिवादी लालमाया गुरुङ वारदातस्थलमा नभएको भन्ने कुरामा विवाद देखिदैन । वारदातस्थलमा यी प्रतिवादीको भौतिक रुपमा उपस्थिति नभएको कारण निजले मृतकलाई मार्ने कार्यमा सह-प्रतिवादी साइलीमायालाई प्रत्यक्ष कुनै प्रकारको सहयोग पुऱ्याएको अवस्था नै रहेन । मृतकलाई मार्नमा आफ्नो कुनै प्रकारको संलग्नता छैन भनी यी प्रतिवादीले अदालत एवं अनुसन्धान अधिकारी समक्ष इन्कार रही बयान गरेको देखिन्छ । मृतकलाई मार्न छोरीलाई प्रेरित गरेको, वचन दिएको वा षडयन्त्र गरेको मिसिल संलग्न कुनै पनि कागजप्रमाण देखिँदैन । जाहेरवाला एवं बुझिएका मानिसहरुको भनाइवाट यी प्रत्यर्थी प्रतिवादीले मृतकलाई मार्ने कार्यमा छोरी साइलीमायालाई उक्साएकी हुन भनी तथ्यपरकरुपमा खुलाएको देखिदैन । रातको समयमा वारदात भएको छ । यी प्रतिवादीले वारदातको दिन, समयमा आफ्नी छोरी प्रतिवादी साइलीमायासँग कुनै किसिमबाट भेट गरेको, निजहरु बिच कुरा भएको देखेको सुनेको भन्ने जाहेरवाला लगायत बुझिएका मानिसहरु कसैको भनाइवाट देखिँदैन । शंका र अनुमानको आधारमा कसैलाई कसुदार ठहराउनु फौजदारी न्यायको सिद्धान्तको विपरित हुन जान्छ । तसर्थ अभियोगदावी पुष्टि हुने ठोस र वस्तुगत प्रमाण मिसिलमा मौजुदा नरहेको यस अवस्थामा यी प्रतिवादी लालमाया गुरुङले अभियोगदावी बमोजिमको कसुर गरेको भन्न मिलेन ।

३६. तसर्थ प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङलाई अभियोग दावी बमोजिम मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १ र १३ नं. को कसुरमा सोही महलको १३(३) नं. बमोजिमको कसुर गरेको ठह-याई मुलुकीय ऐन , अदालती वन्दोवस्तको १८८ नं. बमोजिम ७(सात) वर्ष कैद गर्न व्यक्त गरेको राय र प्रतिवादी लालमाया गुरुङलाई

अभियोगदावीबाट सफाई दिने पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९।१२।२५ को फैसला मिलेकै देखिदा सदर हुने ठहर्छ। वादी नेपाल सरकार तथा प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु ।

तपसिल

माथि इन्साफ खण्डमा लेखिए बमोजिम प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङलाई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धीको महलको १ र १३(३) नं. विपरीतको कसूरमा ऐ. को १३(३) नं. बमोजिम सजाय भई कैदको हकमा मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोवस्तको १८८ नं. बमोजिम ७ (सात) वर्ष कैद हुने ठहर भई निज प्रतिवादी २०६८।१।१५ देखी थुनामा रहेको देखिदा निजलाई ठहर भएको ७ (सात) वर्ष कैद व्यतित भएपछी थुनामुक्त गरी दिनु भनि धादिङ जिल्ला अदालत लेखी पठाई दिनु -----१

माथि ठहर खण्डमा लेखिए बमोजिम प्रतिवादी साइलीमाया गुरुङलाई कैद वर्ष ७ (सात) हुने ठहर भएकोले शुरु धादिङ जिल्ला अदालतको तपसिल खण्डमा उल्लेख भए अनुसारको सर्वस्व सहित जन्मकैद गरिरहनु नपरेकोले लगत कट्टा गरी दिनु भनी सुरु धादिङ जिल्ला अदालतमा लेखी पठाउनु-----२

प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाई दिनु ----- ३

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत/उपसचिव: कोशलेश्वर ज्ञवाली

कम्प्युटर अपरेटर: प्रेम बहादुर थापा

इति संवत् २०७३ साल असार महिना २७ गते रोज २ शुभम्..... ।

